

Utvidgad miljöbrottsbestämmelse m.m.

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till ändring i miljöbalkens straffbestämmelse om miljöbrott och avslår motioner från den allmänna motionstiden 2015/16.

Lagändringen innebär att det straffbara området för miljöbrott i samband med avfallshantering utökas till att avse all hantering av avfall som kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse eller som kan medföra någon annan betydande olägenhet i miljön. I gällande rätt omfattas endast sådan hantering av avfall som innebär förvaring eller bortskaffande av avfall. Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 maj 2016. Ingen motion har väckts med anledning av propositionen.

Utskottet föreslår att riksdagen avslår motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2015/16 om en moderniserad miljöbalk, tillståndprocesser, talerätt och buller m.m. Motionsyrkandena avstyrks med hänvisning till pågående beredningsarbete som rör de väckta förslagen.

I betänkandet finns sju reservationer (SD, C, V, L, KD).

Behandlade förslag

Proposition 2015/16:35 Utvidgad miljöbrottsbestämmelse.

16 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden 2015/16.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning.....	5
Bakgrund	5
Propositionens huvudsakliga innehåll	5
Utskottets överväganden.....	7
Förslag till lag om ändring i miljöbalken.	7
Moderniserad miljöbalk m.m.	8
Miljöorganisationernas talerätt m.m.	17
Buller.....	19
Vindkraft	22
Terrängkörning.....	28
Reservationer	30
1. Miljörättvisa m.m., punkt 3 (V).....	30
2. Tillståndprocesser, punkt 4 (C).....	31
3. Miljöorganisationernas talerätt m.m., punkt 5 (SD)	32
4. Buller, punkt 6 (V, L)	32
5. Vindkraft, punkt 7 (SD).....	33
6. Vindkraft, punkt 7 (KD)	34
7. Terrängkörning, punkt 8 (V)	35
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	36
Propositionen	36
Motioner från allmänna motionstiden 2015/16	36
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	39

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Förslag till lag om ändring i miljöbalken.

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2015/16:35.

2. Moderniserad miljöbalk

Riksdagen avslår motion

2015/16:1323 av Sofia Arkelsten och Cecilie Tenfjord-Toftby (båda M).

3. Miljörättvisa m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2183 av Annika Lillemets och Valter Mutt (båda MP)
yrkandena 1 och 2 samt

2015/16:2214 av Annika Lillemets och Valter Mutt (båda MP) yrkande
2.

Reservation 1 (V)

4. Tillståndprocesser

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1553 av Lars Hjalmered (M) och

2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 14.

Reservation 2 (C)

5. Miljöorganisationernas talerätt m.m.

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:2530 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 2 och

2015/16:3014 av Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C).

Reservation 3 (SD)

6. Buller

Riksdagen avslår motion

2015/16:1504 av Barbro Westerholm m.fl. (FP) yrkande 1.

Reservation 4 (V, L)

7. Vindkraft

Riksdagen avslår motionerna

2015/16:1540 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Christian Holm Barenfeld
(båda M),

2015/16:2255 av Mikael Oscarsson (KD),

2015/16:2553 av Cassandra Sundin och Aron Emilsson (båda SD),

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 14
och

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 7.

Reservation 5 (SD)

Reservation 6 (KD)

8. Terrängkörning

Riksdagen avslår motion

2015/16:2175 av Stina Bergström (MP).

Reservation 7 (V)

Stockholm den 11 februari 2016

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S), Kristina Yngwe (C), Jonas Jacobsson Gjörtler (M), Isak Fröm (S), Johan Hultberg (M), Maria Strömkvist (S), Martin Kinnunen (SD), Åsa Coenraads (M), Stina Bergström (MP), Monica Haider (S), Anders Forsberg (SD), Lars Tysklind (L), Jens Holm (V), Lars-Axel Nordell (KD), Marianne Pettersson (S), Johan Büser (S) och Jesper Skalberg Karlsson (M).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I detta ärende behandlar utskottet regeringens proposition 2015/16:35 Utvidgad miljöbrottsbestämmelse m.m. I propositionen föreslås en ändring i miljöbalkens straffbestämmelse om miljöbrott och ett antal andra hänvisningar i miljöbalken.

Lagförslaget har granskats av Lagrådet som lämnade förslaget utan invändningar. I förhållande till lagrådsremissen föreslås ett senare ikraftträdandedatum. Enligt propositionen är den ändringen och de föreslagna följdändringarna i 6 kap. 4 §, 16 kap. 8 § och 24 kap. 5 § miljöbalken, som är av rättelsekaraktär, författningstekniskt och även i övrigt av sådan art att Lagrådets granskning skulle sakna betydelse.

Regeringens förslag till riksdagsbeslut redovisas i bilaga 1, och regeringens lagförslag redovisas i bilaga 2.

Bakgrund

Europeiska kommissionen har påpekat att det inte tydligt framgår att artikel 3 b i Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/99/EG av den 19 november 2008 om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser (miljöbrottsdirektivet) har genomförts på ett korrekt sätt i svensk lagstiftning (Regeringskansliets dnr M2014/00777/R, M2014/01497/R och M2014/02642/R). Enligt artikel 3 b i miljöbrottsdirektivet ska all avfallshantering som orsakar eller kan orsaka dödsfall eller allvarlig personskada eller väsentliga skador på luft-, mark- eller vattenkvaliteten eller på djur eller växter vara straffbar. Kommissionen har ifrågasatt om hela kedjan i avfallshanteringen täcks av bestämmelserna i 29 kap. 1 § miljöbalken. Detta gäller särskilt insamling av avfall samt sådan avfallshantering som utförs av mäklare och handlare och som inte innebär en fysisk hantering av avfallet. Med anledning av detta tog Regeringskansliet fram en promemoria om sanktioner enligt miljöbrottsdirektivet med förslag till ändringar i miljöbalken.

I 6 kap. 4 §, 16 kap. 8 § och 24 kap. 5 § miljöbalken finns det hänvisningar till andra bestämmelser i miljöbalken. I tidigare lagstiftningsärenden fick de paragrafer dit hänvisningar görs nya beteckningar eller ändrade styckeindelningar utan att hänvisningarna följdändrades. Följdändringarna föreslås i den nu behandlade propositionen.

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås en ändring i miljöbalkens straffbestämmelse om miljöbrott. Förslaget innebär att det straffbara området för miljöbrott i

samband med avfallshantering utökas till att avse all hantering av avfall som kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse eller som kan medföra någon annan betydande olägenhet i miljön. I gällande rätt omfattas endast sådan hantering av avfall som innebär förvaring eller bortskaffande av avfall.

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 maj 2016.

Utskottets överväganden

Förslag till lag om ändring i miljöbalken.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.

Propositionen

Syftet med miljöbrottsdirektivet är att uppnå ett effektivare miljöskydd genom tillgång till straffrättsliga påföljder. Enligt direktivet krävs bl.a. straffrättsliga påföljder för vissa typer av felaktig avfallshantering. Sådan avfallshantering som avses i artikel 3 överensstämmer i sak med definitionen av avfallshantering i 15 kap. 3 § miljöbalken. I svensk rätt kan den som hanterar avfall på ett felaktigt sätt straffas för t.ex. miljöbrott enligt 29 kap. 1 § första stycket 1 eller 2. Bestämmelsen i paragrafens första punkt omfattar all avfallshantering. För att någon ska straffas krävs att personen i fråga har orsakat en förorening som har medfört eller typiskt sett kan medföra skada eller olägenhet. Straff kan således inte dömas ut för avfallshantering som endast riskerar att leda till att en förorening uppkommer. Enligt miljöbrottsdirektivet ska emellertid även sådana situationer omfattas, och straffbestämmelsen ska omfatta all avfallshantering.

För straff enligt 29 kap. 1 § första stycket 2 krävs endast att någon har hanterat avfall på ett sådant sätt att det kan medföra en förorening. Bestämmelsen omfattar dock enbart sådan avfallshantering som innebär att man förvarar eller bortskaffar avfall. Ordet förvarar infördes i svensk miljöstraffrätt innan miljöbalken trädde i kraft 1999 och definieras inte i miljöbalken, miljöbrottsdirektivet eller ramdirektivet om avfall. För att en åtgärd ska anses vara förvaring av avfall torde det dock krävas att man har avfall i sin besittning. Det är således en sådan fysisk befatning med avfall som omfattas av definitionen av avfallshantering i 15 kap. 3 §. Även bortskaffande omfattas av definitionen. Båda dessa åtgärder bör därför även i fortsättningen omfattas av miljöbrottsbestämmelsen. Definitionen av avfallshantering omfattar emellertid fler åtgärder än förvaring och bortskaffande, t.ex. insamling och åtgärder som inte innebär att man har avfallet i sin besittning. Avfallsmäklare och avfallshandlare kan t.ex. vidta åtgärder som är avfallshantering utan att vara i besittning av avfallet. Miljöbrottsbestämmelsen täcker således inte all avfallshantering.

En felaktig avfallshantering som inte är miljöbrott kan vara en brottslig handling enligt andra lagrum, t.ex. enligt 29 kap. 4 § miljöbalken (otillåten miljöverksamhet) eller 3 kap. 7–10 §§ brottsbalken (vållande till annans död, vållande till kroppsskada, framkallande av fara för annan och

arbetsmiljöbrott). Det är dock inte tydligt att alla situationer som avses i artikel 3 b i miljöbrottsdirektivet omfattas av straffsanktioner.

Miljöbrottsbestämmelsen i 29 kap. 1 § 2 miljöbalken bör därför ändras så att det blir tydligt att det straffbara området omfattar all hantering av avfall och förvaring av ämnen som kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse eller som kan medföra någon annan betydande olägenhet i miljön.

Regeringen föreslår att den som med uppsåt eller av oaktsamhet förvarar ett ämne eller hanterar avfall på ett sätt som kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse eller som kan medföra någon annan betydande olägenhet för miljön döms för miljöbrott till böter eller fängelse i högst två år.

I 6 kap. 4 § första stycket 2 a, 16 kap. 8 § första stycket och 24 kap. 5 § första stycket 12 miljöbalken finns hänvisningar till andra bestämmelser i miljöbalken. En ändring av hänvisningarna bör göras eftersom de paragrafer som det hänvisas till har fått ändrade beteckningar eller ändrade styckeindelningar i samband med tidigare lagstiftningsärenden. De bestämmelser som det hänvisas till är 6 kap. 4 a § miljöbalken som ändrat beteckning till 6 kap. 4 b § (prop. 2014/15:60, bet. 2014/15:FöU8, rskr. 2014/15:168), 9 kap. 6 a § som ändrat beteckning till 9 kap. 6 e § (prop. 2012/13:35, bet. 2012/13:MJU5, rskr. 2012/13:101) samt 16 kap. 2 § andra stycket som numera återfinns i 16 kap. 2 § första stycket (prop. 2011/12:125, bet. 2011/12:MJU25, rskr. 2011/12:254).

Lagändringen föreslås träda i kraft den 1 maj 2016.

Utskottets ställningstagande

Det har inte framställts några motionsyrkanden med anledning av propositionen. Utskottet ansluter sig till regeringens överväganden och tillstyrker regeringens lagförslag.

Moderniserad miljöbalk m.m.

Riksdagen avslår motioner om en moderniserad miljöbalk (M), kartläggning av miljörisker och miljörättvisa (MP), allmänningar, tillståndprocesser och minskad miljöpåverkan (C) och en grön gräddfil för näringslivet (M).

Jämför reservationerna 1 (V) och 2 (C).

Motionerna

I fråga om en reviderad och moderniserad miljöbalk anfördes i motion 2015/16:1323 av Sofia Arkelsten och Cecilie Tenfjord-Toftby (båda M) att klimatet inte nämns i miljöbalkens första avdelning och första kapitel där

miljöbalkens mål och tillämpningsområde anges. En reviderad och moderniserad miljöbalk bör innehålla en tydlig hänvisning till klimatet, antingen i portalparagrafen eller i uppräkningsdelen om tillämpningen av miljöbalken.

Enligt motion 2015/16:2183 av Annika Lillemets och Valter Mutts (båda MP) yrkande 1 är miljö rättvisa angeläget för att få ett aktivt och systematiskt arbete för att säkerställa att vissa grupper, som människor med låga inkomster och etniska minoriteter, inte ska drabbas oproportionerligt hårt av miljöskadliga aktiviteter. Det bör kartläggas hur olika grupper i samhället exponeras för miljörisiker och om vissa grupper drabbas oproportionerligt hårt. Enligt motionens yrkande 2 bör Naturvårdsverket få i uppdrag att inrätta en särskild enhet för miljö rättvisa.

Enligt motion 2015/16:2214 av Annika Lillemets och Valter Mutts (båda MP) yrkande 2 bör man låta inventera och se över hur gemensamma resurser (allmänningar) i Sverige skulle kunna förvaltas på ett långsiktigt hållbart och rättvist sätt och hur eventuell avkastning av dessa bör fördelas på ett rättvist sätt.

Enligt partimotion 2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 14 bör krav ställas på verksamheter som kan påverka miljön negativt. Tillståndprocesser bör utformas så att de inte i onödan hindrar eller försenar investeringar som moderniserar verksamheter, skapar jobb och tillväxt och kan minska den samlade miljö påverkan. Den omfattande processen kring miljökonsekvensbeskrivningar bör gälla där dessa krav verkligen behövs för att säkerställa miljöskyddsintresset. Myndigheternas prövningar och krav på underlag ska vara enkla, förutsägbara och effektiva. Krav ska ställas på att myndigheter deltar tidigt i samrådsprocesser. Det bör enligt motionärerna ställas upp mål för hur lång tid handläggning och olika typer av prövningar får ta. Inom ramen för en rättssäker process där alla berörda kan komma till tals bör möjligheterna för återkommande överklaganden och sena krav på kompletteringar ses över.

I motion 2015/16:1553 av Lars Hjälmered (M) anförs att en grön gräddfil för näringslivet bör införas. Om ett företag vill vidta miljöförbättrande åtgärder behöver de i dag ofta ansöka om sina miljö tillstånd. På samma sätt som för en ansökan om en ny verksamhet kan processen ta lång tid och kosta mycket pengar. Det rimliga vore att den som vill vidta miljöförbättrande åtgärder premieras. Företag som vill vidta miljöförbättrande åtgärder bör få en gräddfil i tillståndshandlingen, en snabb hantering som gör att förbättringar snabbt och smidigt kommer på plats, anser motionären.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Modernare miljöbalk m.m.

Miljöbalken syftar enligt 1 kap. 1 § miljöbalken till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Där anges miljöbalkens mål som berör

såväl människan som natur- och kulturmiljön och är inriktat både på att begränsa nuvarande hälso- och miljöpåverkan och på att skapa långsiktigt goda förhållanden (prop. 1997/98:45 del 2). I paragrafens andra stycke anges vad som ska gälla för att målen ska uppnås. De uppräknade punkterna är enligt propositionen inte en uttömmande beskrivning av hur målet uppfylls utan exempel på sådant som är av särskild betydelse för balkens mål (s. 7).

När det gäller målet med miljöbalken har utskottet tidigare uttalat (bet. 2013/14:MJU1) att människans rätt att förändra och bruka naturen är knuten till ett förvaltaransvar. I balken ges därför regler till skydd för människors hälsa och miljön, värdefulla natur- och kulturmiljöer och den biologiska mångfalden (prop. 1997/98:45 och 1 kap. miljöbalken). Vidare ges regler som ska trygga en god hushållning med mark och vattenresurser. Återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med råvaror, material och energi främjas så att ett kretsloppsanpassat samhälle uppnås. Grundläggande internationella miljöprinciper görs rättsligt bindande.

Miljöbalkens regler ska tillämpas vid all verksamhet och alla åtgärder som har betydelse för balkens mål parallellt med annan lagstiftning som reglerar verksamheten. Miljöbalken innehåller ett kapitel med rättsligt bindande principer och allmänna hänsynsregler. Dessa ska gälla för all verksamhet och alla åtgärder enligt balken. De innebär bl.a. att alla försiktighetsmått som behövs ska vidtas så fort det finns en risk för skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Regeringen bemyndigas att föreskriva miljö kvalitetsnormer för geografiska områden. Krav på miljökonsekvensbeskrivningar finns också i miljöbalken.

Den som utövar verksamhet eller vidtar en åtgärd som inte är av försumbar betydelse med hänsyn till miljöbalkens mål ska skaffa sig den kunskap som behövs, vidta de försiktighetsmått som behövs så snart det finns en risk för skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön och tillämpa bästa möjliga teknik i fråga om yrkesmässig verksamhet, välja en lämplig plats m.m. Vid provning och tillsyn enligt balken är verksamhetsutövaren skyldig att visa att hänsynsreglerna följs. En verksamhet eller åtgärd som kan befaras förorsaka skada eller olägenhet av väsentlig betydelse trots att de försiktighetsmått som kan krävas vidtas får bedrivas eller vidtas endast om det finns särskilda skäl. Om verksamheten eller åtgärden medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller risk för en avsevärd försämring av miljön, får den inte bedrivas eller vidtas. Regeringen kan dock meddela dispens från denna stoppregel i särskilda fall och tillåta verksamheten.

Vidare kan den som bedriver miljöfarlig verksamhet ha tillstånds- eller anmälningsplikt för sin verksamhet. Vilken typ av verksamheter som berörs framgår av miljöprövningsförordningen (2013:251). Prövningar genom tillstånds- och anmälningsplikt enligt 9 kap. 6 § miljöbalken är ett sätt för samhället att få en resursavvägd kontroll över de verksamheter som från tid till annan bedöms vara de mest störande. Det är samtidigt ett sätt att skapa rättstrygghet för dem som är närmast berörda av de här verksamheterna.

Miljökonsekvensbeskrivningar görs med stöd av miljöbalken. I 6 kap. 7 § miljöbalken regleras vad som ska ingå i en miljökonsekvensbeskrivning. En miljökonsekvensbeskrivning ska, med hänsyn till verksamhetens art och omfattning, innehålla de uppgifter som behövs för att uppfylla syftet enligt 6 kap. 3 § miljöbalken. Det innebär att en miljökonsekvensbeskrivning ska identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten eller åtgärden kan medföra på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö, hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt samt annan hushållning med material, råvaror och energi. Dessutom ska en samlad bedömning av ovanstående effekter på människors hälsa och miljön vara möjlig att utläsa.

Institutet för miljömedicin (IMM) har fått i uppdrag av regeringen att vara ett nationellt centrum för hälsorelaterad miljöriskbedömning. IMM är en institution vid Karolinska Institutet och ett tvärvetenskapligt forskningsinstitut inom området miljömedicin som bedriver forskning inom epidemiologi, toxikologi, fysiologi samt arbets- och miljömedicin.

Regeringen beslutade den 18 december 2014 och den 1 oktober 2015 om tilläggsdirektiv till Miljömålsberedningen (M 2010:04) enligt vilka (dir. 2014:165 och 2015:101) beredningen ska föreslå ett klimatpolitiskt ramverk som reglerar mål och uppföljning. Därtill ska beredningen utveckla en strategi med styrmedel och åtgärder för en samlad och långsiktig klimatpolitik. Miljömålsberedningen ska redovisa ett förslag till ett klimatpolitiskt ramverk inklusive klimatmål senast den 1 mars 2016 och en strategi med styrmedel och åtgärder för en samlad och långsiktig klimatpolitik senast den 1 juni 2016. En klimatlag, dvs. ett utvecklat regelverk för politiska beslut om utsläppsminskningar och en rättslig grund för styrning, ansvarsfördelning, uppföljning och kontroll av klimatarbetet, kan ingå som en del i ramverket, och beredningen ska belysa för- och nackdelar med en sådan klimatlag.

Riksrevisionens granskningsrapport RiR 2015:20 Gruvavfall – Ekonomiska risker för staten har överlämnats till regeringen. En skrivelse från regeringen med anledning av granskningsrapporten ska lämnas till riksdagen inom fyra månader från det att regeringen har mottagit rapporten, dvs. senast den 15 april 2016.

I budgetpropositionen för 2016 aviseras en utredning om ekologisk kompensation (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20). Det anges att regeringen avser att identifiera möjliga åtgärder för en ökad och mer konsekvent tillämpning av ekologisk kompensation i samband med exploatering av mark- och vattenområden.

Miljörättvisa m.m.

Utskottet har tidigare konstaterat (bet. 2014/15:MJU13) att industriella verksamheter är betydelsefulla för tillväxt och för att skapa nya jobb men att sådana verksamheter samtidigt kan ha stor påverkan på människors hälsa och på

miljön. Deras miljökonsekvenser har därför även i hög grad samhälls-ekonomiska konsekvenser. Utskottet konstaterade att det genom miljöbalken har åstadkommit en samlad och integrerad miljöprövning som ger en helhetsbild av alla de olika miljöeffekter som en verksamhet riskerar att medföra. En sådan prövning är nödvändig för att säkerställa att skyddet för såväl människors hälsa som miljön upprätthålls. Prövningen enligt miljöbalken inbegriper också de EU-krav som ställs på miljöprövningen. Enligt utskottets mening utvecklas miljölagstiftningen ständigt, bl.a. genom det arbete som bedrivs inom EU. Utskottet vill även peka på genomförda och planerade förenklingar och effektiviseringar av miljöprövningarna.

Utskottet har vidare anfört (bet. 2013/14:MJU17) att det som på landytan i Sverige kallas för allmänningar kan vara mark ägd av staten eller kommunen eller mark gemensam för flera fastigheter. Enligt dessa uppgifter överväger regeringen inte någon inventering av dessa områden.

Samhällsintresset av att mineral kan brytas och tas till vara anses vara ett så starkt allmänt intresse att grundlagens förutsättningar för ingrepp i markägarnas rätt är uppfyllda (bet. 2013/14:NU14). Minerallagen ger ensamrätt till utvinning av mineral till det bolag som beviljas en bearbetningskoncession. Genom en ändring i minerallagen 1974 togs statens rätt till del av gruvverksamhet bort (kronoandelen), och i dag tillfaller vinsten den som gör de nödvändiga investeringar som krävs för att kunna utvinna malm. I övrigt är det marknadskrafterna som styr utvinning av malm. För avvägningar mellan motstående intressen (värdefulla ämnen och mineral, rennäring, naturvärden etc.) finns riksintressesystemet i 3 kap. miljöbalken. Genom 3 kap. miljöbalken kan mineralutvinning nekans om den medför oacceptabel skada på något annat intresse. Verksamhetens miljöpåverkan i övrigt regleras i miljöbalken enligt samma regler som annan industriell verksamhet. Målet med miljöbalken är att främja en hållbar utveckling och att tillförsäkra nu levande och kommande generationer en hälsosam och god livsmiljö. Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska utföra de skyddsåtgärder, iaktta de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

Sverige ska enligt regeringsförklaringen den 15 september 2015 vara en föregångare för en hållbar utveckling inom gruvindustrin, som är viktig för Sverige. Regeringen vill skapa nya modeller för att utveckla samhällets och gruvnäringens ansvar för att finansiera de investeringar som krävs för en miljömässigt hållbar gruvnäring och samhällsutveckling. Miljökraven vid prospektering och provborrning ska skärpas. Turistnäringens och andra lokala näringars intresse ska beaktas.

Riksintresseutredningen (dir. 2013:126) hade i uppdrag att göra en översyn av 3 kap. miljöbalken och relevanta delar av 4 kap. miljöbalken. Utredaren skulle enligt direktivet föreslå sådana ändringar som ger ett system för hushållning med mark- och vattenområden och särskilt områden av

riksintresse, som är ändamålsenligt, anpassbart över tiden, fokuserat på väsentliga och aktuella behov och som inte leder till onödiga inskränkningar i användningen av mark- och vattenområden eller för planeringen av hur områdena ska användas. Systemet ska vara rättssäkert, enkelt, överskådligt och begripligt samt underlätta en enhetlig tillämpning i hela landet. Utredningen lämnade sitt betänkande den 1 december 2015 (SOU 2015:99), och ärendet bereds nu i Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet).

Genom reformerna av den gemensamma jordbrukspolitiken under 1990- och 2000-talen har denna politik successivt blivit mer marknadsorienterad, mer samstämmig med utvecklingspolitiken samt fått ett ökat fokus på miljö- och klimatåtgärder, i linje med regeringens målsättning (bet. 2013/14: MJU2). Det är angeläget att i ett tidigt skede påbörja analyser med utgångspunkter för en modernisering av EU:s gemensamma jordbrukspolitik inför nästa budgetperiod efter 2020, samt inför halvtidsöversynen under budgetperioden 2014–2020.

Under 2013 enades ministerrådet och parlamentet om en ny förordning om en gemensam fiskeripolitik och en förordning om den gemensamma marknaden för fiskeri- och vattenbruksprodukter. I detta arbete har regeringens fokus varit att säkerställa maximalt hållbart uttag och att införa ett utkastförbud (prop. 2013/14:1 utg.omr. 23).

Regeringen uttalade i proposition 2013:14/141 En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster att det är angeläget med kompetensstöd om hur miljökonsekvensbeskrivningar och miljöbedömningar tydligare kan inkludera konsekvenser för ekologiska samband och ekosystemtjänster ur ett landskapsperspektiv, bl.a. för att bedöma vilka verksamheter som förväntas medföra betydande miljöpåverkan på biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Möjliga åtgärder för att åstadkomma detta bör dock övervägas först efter en fördjupad kunskapsuppbyggnad och måldiskussion. Det behöver även säkerställas att sådana åtgärder är förenliga med relevant EU-lagstiftning.

Regeringens vision för utveckling av de maritima näringarna förutsätter enligt regeringens maritima strategi en miljömässigt, ekonomiskt och socialt hållbar tillväxt och vilar på tre likställda perspektiv: Hav i balans, Konkurrenskraftiga maritima näringar och Attraktiva kustområden. Förutsättningar ska finnas för att säkerställa de ekosystemtjänster som behövs för en fortsatt utveckling av de maritima näringarna. Marknadsmöjligheter ska tas till vara och maritima näringar behöver utvecklas på ett hållbart sätt. Vidare anføres att ett hållbart näringsliv och en attraktiv kust förutsätter ett hav i balans. Ett integrerat åtgärdsarbete inom havs- och vattenförvaltningen är viktigt. Försämringar i havsmiljön behöver aktivt motverkas, och förlorade miljö- och kulturvärden behöver återställas.

Genom EU:s direktiv 2014/89/EU om upprättandet av en ram för havsplanering som antogs i juli 2014 inrättas en ram för havsplanering i syfte att främja hållbar tillväxt i havsrelaterade ekonomier, hållbar utveckling i havsområden och hållbar användning av marina resurser. Direktivet ska

tillämpas i havsområden och ska inte påverka kustzonsplaneringen. Målen för havsplanering är att planerna ska beakta ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter för att stödja hållbar utveckling och tillväxt i den havsrelaterade sektorn genom att tillämpa en ekosystemansats och främja samexistens mellan relevanta verksamheter och användningsområden. Genom sin havsplanering ska medlemsstaterna sträva efter att bidra till hållbar utveckling i sektorerna för energi till havs, sjötransport, fiske och vattenbruk samt bevarande, skydd och förbättring av miljön, inklusive motståndskraft mot effekterna av klimatförändringar.

För att uppnå en samlad havsplanering i syfte att bidra till en långsiktig hållbar utveckling har riksdagen beslutat om nya bestämmelser om hushållningen med havsområden (prop. 2013/14:186, bet. 2013/14:MJU24, rskr. 2013/14:310). För hushållningen med havsområdena Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet ska regeringen besluta om vägledning till myndigheter och kommuner när de prövar anspråk på användningen av områdena. Vägledningen ska ges i form av en havsplan för vart och ett av områdena och omfatta Sveriges ekonomiska zon och de områden som inte är fastigheter i svenskt territorialhav från en nautisk mil utanför baslinjen. Havsplanen ger uttryck för statens syn på hushållningen med havsområdet. Regeringen får utfärda föreskrifter om förbud mot eller begränsningar av verksamheter och åtgärder inom ett område som omfattas av en havsplan. Det ska vara fråga om föreskrifter som behövs för att uppnå syftet med planen.

Havsplaneringsförordningen (SFS 2015:400) trädde i kraft den 15 juli 2015. Förordningen anger att sådana havsplaner som avses i 4 kap. 10 § miljöbalken ska tas fram, dvs. tre planer för respektive Bottenviken, Östersjön och Västerhavet. Havs- och vattenmyndigheten ska i sitt arbete med förslag till havsplaner tillämpa en ekosystemansats. Förordningen anger hur samråd med andra myndigheter ska hållas och samarbete med andra länder ska genomföras.

I utredningsbetänkandet Gränser i havet (SOU 2015:10) lägger utredningen fram förslag till uppdaterade baslinjer längs Sveriges kust och en anpassad territorialgräns i havet. Lagen (1950:595) om gräns mot allmänt vattenområde analyseras och vilka regler som gäller för att bestämma gränsen mellan enskilt och allmänt vatten. I betänkandet föreslås att dagens rättsläge ska klargöras genom att man i lag slår fast att regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, beslutar om rätten att använda allmänt vatten. Vidare föreslås att statens möjlighet att ta ut en avgift vid upplåtelse av rätten att använda allmänt vattenområde läggs fast i lag. Utredningsbetänkandet övervägs nu inom Utrikesdepartementet och Justitiedepartementet.

Tillståndsprocesser

Vad som ska ingå i en ansökan om miljöfarlig verksamhet följer i huvudsak av 22 kap. miljöbalken när ansökan prövas av mark- och miljödomstolen och av 19 kap. miljöbalken när ansökan prövas av miljöprövningsdelegationen.

Bestämmelserna är övergripande. Vad som i detalj behöver ingå i ansökan är enligt uppgift i hög grad beroende på vilka underliggande krav det finns på en viss verksamhet. Till exempel fastställs genom det s.k. industriutsläppsdirektivet (2010/75/EU) branschvisa krav på bästa tillgängliga teknik, s.k. BAT-slutsatser, som innehåller detaljerade krav på vad som krävs för att en verksamhet kan anses bedrivas i enlighet med kravet på bästa tillgängliga teknik, liksom särskilda begränsningsvärden för utsläpp till vatten eller luft.

I vilka fall det krävs en miljökonsekvensbeskrivning och vad en sådan ska innehålla följer av 6 kap. miljöbalken och förordningen (1998:905) om miljökonsekvensbeskrivningar. Bestämmelserna om miljökonsekvensbeskrivningar genomför det s.k. miljökonsekvensbeskrivningsdirektivet (2011/92/EU), vilket har ändrats genom direktiv 2014/52/EU. Ändringarna innebär bl.a. ökade krav på motiveringar av beslut, krav på att de som utarbetar och kontrollerar miljökonsekvensbeskrivningarna är tillräckligt kvalificerade samt krav på elektroniskt tillgängliggörande av information. Ändringsdirektivet ska vara genomfört i medlemsstaterna senast den 16 maj 2017.

Samråd ska enligt 6 kap. miljöbalken hållas om en sökt verksamhets lokalisering, omfattning, utformning och miljöpåverkan samt miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning. Samrådet ska hållas med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda samt därutöver med en utökad krets, bl.a. myndigheter som kan antas vara berörda, om verksamheten kan antas medföra en betydande miljöpåverkan. Skyldigheten att samråda ligger alltså på verksamhetsutövaren.

Det finns inte något krav på myndigheter att delta tidigt i en samrådsprocess. Däremot gäller förstås det allmänna krav på service-skyldighet i 4 § förvaltningslagen för en myndighet med vilken en verksamhetsutövare håller samråd. Av 1 kap. 9 § regeringsformen följer att förvaltningsmyndigheter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saktighet och opartiskhet.

Regeringen har under en rad år angett som återrapporteringskrav i länsstyrelsernas regleringsbrev att länsstyrelserna ska redovisa hanteringen av tillståndsärenden vid länsstyrelsernas miljöprövningsdelegationer och vilka åtgärder som under året vidtagits för att effektivisera hanteringen samt hur länsstyrelsen i procent uppfyllt regeringens målsättning att ett ärende ska beslutas inom sex månader från det att en fullständig ansökan lämnats in. Av länsstyrelsernas årsredovisningar för 2014 kan utläsas att en majoritet av länsstyrelserna i förhållande till 2013 antingen har lyckats minska de totala handläggningstiderna eller öka måluppfyllelsen (180 dagar). Fyra länsstyrelser har dessutom lyckats med att både minska de totala handläggningstiderna och öka måluppfyllelsen.

När det gäller domstolarna angavs i regleringsbrevet för 2014 för Sveriges Domstolar att Domstolsverket skulle redovisa vilka åtgärder som hade

vidtagits för att korta handläggningstiderna vid mark- och miljödomstolarna av bl.a. tillståndsmål enligt miljöbalken samt hur de ökade resurserna som tillförts genom budgetpropositionen för 2013 i övrigt hade bidragit till en effektivare hantering av dessa måltyper. I årsredovisningen för 2014 redovisade Domstolsverket bl.a. statistik som visade att omloppstiderna för de aktuella målen minskat marginellt i förhållande 2013. Domstolsverket redovisade även åtgärder som vidtagits för att förkorta handläggningstiderna för bl.a. tillståndsmål enligt miljöbalken.

Sedan 2010 kan en enskild part i ett mål eller ärende i domstol begära att målet eller ärendet ska handläggas med förtur i domstolen (lagen [2009:1058] om förtursförklaring i domstol). Frågan om s.k. okynnesöverklaganden har tidigare behandlats inom ramen för plan- och bygglagen. Regeringen tillsatte 2013 en utredare med direktiv att bl.a. se över möjligheterna att klaga på kommunala beslut enligt plan- och bygglagen, bl.a. i syfte att utröna om det finns möjlighet att tydligt avgränsa sakägarkretsen alternativt begränsa klagorätten av beslut om lov eller förhandsbesked (dir. 2013:53). Utredningen bedömde att uttrycket okynnesöverklagande inte kan definieras i lag och att det inte fanns skäl att införa en särskild bestämmelse om vem som har rätt att överklaga beslut om lov och förhandsbesked.

I samband med att regeringen gav vissa länsstyrelser i uppdrag att inordna s.k. B-verksamheter från andra länsstyrelser angav regeringen att det skulle vara en målsättning att ett ärende vid en miljöprövningsdelegation beslutas inom sex månader från det att en fullständig ansökan lämnats in (regeringsbeslut IV:3 2011-12-01, dnr S2011/10148/SFÖ m.fl.).

Utskottets ställningstagande

Klimatfrågan pekas inte ut särskilt i miljöbalken, men det gör inte heller många andra miljöfrågor, t.ex. luftkvaliteten, giftfri miljö eller rent vatten. Vidare har Miljömålsberedningen (M 2010:04) i uppgift att föreslå ett klimatpolitiskt ramverk som reglerar mål och uppföljning och en strategi med styrmedel och åtgärder för en samlad och långsiktig klimatpolitik. En klimatlag kan ingå som en del i ramverket. Utskottet föreslår att motion 2015/16:1323 (M) lämnas utan åtgärd i avvaktan på det pågående arbetet.

Miljöbalken är en skyddslagstiftning som ställer krav på den som vill vidta en åtgärd för att skydda den som påverkas. Skyddet gäller för alla och är inte diskriminerande. Ett grundläggande krav vid t.ex. tillståndsgivning eller tillsyn är även att domstolar, förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iakttä saklighet och opartiskhet (1 kap. 9 § regeringsformen). I t.ex. infrastrukturplaner och översiktsplaner ska planläggaren ta hänsyn till riksintressen och iakttä regeringsformens grundläggande krav på saklighet, opartiskhet osv. En grundläggande tanke i förvaltningslagen och i svensk tradition att den som berörs av ett ärende ska ges tillfälle att lämna synpunkter under handläggningen och att den som berörs har rätt att överklaga ett beslut

som gått honom eller henne emot. Vid prövning och tillsyn enligt miljöbalken är verksamhetsutövaren skyldig att visa att hänsynsreglerna följs. En verksamhet eller åtgärd som kan befaras orsaka skada eller olägenhet av väsentlig betydelse trots att de försiktighetsmått som kan krävas vidtas, får bedrivas eller vidtas endast om det finns särskilda skäl. Om verksamheten eller åtgärden medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller risk för en avsevärd försämring av miljön, får den inte bedrivas eller vidtas. Regeringen kan dock meddela dispens från denna stoppregel i särskilda fall och tillåta verksamheten. I budgetpropositionen för 2016 aviseras en utredning om ekologisk kompensation (prop. 2015/16:1 utg.omr. 20). Vidare anser regeringen enligt regeringsförklaringen att Sverige ska vara en föregångare för en hållbar utveckling inom gruvindustrin. Utskottet föreslår att motion 2015/16:2183 (MP) yrkandena 1 och 2 med det anförda lämnas utan vidare åtgärd. Även motion 2015/16:2214 (MP) yrkande 2 bör därmed lämnas utan åtgärd.

Utskottet har ovan redovisat att regeringen i regleringsbrev har gett länsstyrelserna och domstolarna i uppdrag att redovisa hanteringen av tillståndsärenden och vilka åtgärder som vidtagits för att effektivisera hanteringen. Utskottet föreslår att partimotion 2015/16:2370 (C) yrkande 14 och motion 2015/16:1553 (M) lämnas utan åtgärd i den mån yrkandena inte har tillgodosetts med vad som anförts.

Miljöorganisationernas talerätt m.m.

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om att miljöorganisationernas talerätt bör ses över (SD, C).

Jämför reservation 3 (SD).

Motionerna

Enligt motion 2015/16:2530 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 2 bör konsekvenserna av miljöorganisationers talerätt utredas. Genom miljöbalken infördes en rätt för miljöorganisationer att överklaga vissa typer av domar och beslut. Motionärerna anser inte att enskilda miljöorganisationer bör tillföras den rätten och anser att regeringen bör utreda konsekvenserna av lagstiftningen och återkomma med förslag om hur lagstiftningen och tillämpningen kan förbättras utifrån den enskilda markägarens situation.

Rätten att överklaga miljörelaterade myndighetsbeslut bör ses över enligt motion 2015/16:3014 av Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C). I dag har miljöorganisationer rätt att överklaga i princip alla beslut som grundas på miljörelaterad lagstiftning. En liten förening i Stockholm kan t.ex.

överklaga beslut om vargjakt i helt andra delar av landet. Den rätten har däremot inte en organisation som företräder djurhållare som är direkt berörda av vargen.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

I artikel 4.3 i fördraget om Europeiska unionen (EU-fördraget) föreskrivs att medlemsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder, både allmänna och särskilda, för att säkerställa att de skyldigheter fullgörs som följer av fördragen eller unionens institutioners akter. Enligt artikel 19.1 andra stycket EU-fördraget ska medlemsstaterna fastställa de möjligheter till överklagande som behövs för att säkerställa ett effektivt domstolsskydd inom de områden som omfattas av unionsrätten. Artikel 47 första stycket i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna anger att var och en vars unionsrättsliga rättigheter har kränkts har rätt till ett effektivt rättsmedel inför en domstol.

I Århuskonventionen anges i artikel 9.3 att den allmänhet som uppfyller eventuella kriterier i nationell rätt ska ha möjlighet att få handlingar och underlåtenheter som strider mot den nationella miljölagsstiftningen prövade av domstol eller i administrativ ordning. Enligt konventionen och direktivet om allmänhetens deltagande (2003/35/EG) ska en berörd allmänhet som har tillräckliga skäl ha rätt att föra talan. Vad som är tillräckliga skäl ska avgöras i enlighet med nationell rätt och konventionens syfte att ge allmänheten en omfattande rätt till överprövning (prop. 2004/05:65). Den svenska lagstiftningen och rätten för miljöorganisationer grundas på den konventionen.

Utskottet har tidigare redovisat (bet. 2014/15:MJU9) att huvudregeln när det gäller talerätt är att en förvaltningsmyndighets beslut enligt förvaltningslagen (1986:223) får överklagas av den som beslutet rör om det har gått honom eller henne emot och beslutet kan överklagas. Frågan om vem som kan anses berörd av ett beslut har i svensk rättstradition ofta lämnats till de rättstillämpande organen att avgöra. Kammarrätten i Stockholm fann den 7 februari 2013 i mål nummer 4390-12 och 4396-12 att miljöorganisationer med hänsyn till Århuskonventionens bestämmelser under vissa förutsättningar ska ha talerätt när det gäller beslut om jakt på rovdjur som skyddas av EU-rätten. Utskottet konstaterade att denna praxis har vidareutvecklats genom Högsta förvaltningsdomstolens dom den 14 februari 2014 i mål nummer 5962-12. I målet gavs en miljöskyddsförening rätt att överklaga ett beslut enligt skogsvårdslagen (1979:429) i syfte att säkerställa att allmänheten har tillgång till effektiva rättsmedel i enlighet med Århuskonventionen.

Den 2 juni 2014 beslutade Naturvårdsverket att delegera beslutanderätten när det gäller skyddsjakt på varg till samtliga länsstyrelser. Den 30 oktober 2014 beslutade Naturvårdsverket att delegera beslutanderätten när det gäller licensjakt efter varg till länsstyrelserna inom det mellersta rovdjursförvaltningsområdet. Delegationen när det gäller licensjakt tidsbegränsades till februari 2017. Beslut om jakt på varg som fattas av länsstyrelsen kan enligt jaktförordningen överklagas till Naturvårdsverket. Naturvårdsverkets beslut

kan inte överklagas. Flera miljöorganisationer har ifrågasatt om överklagandeförbudet är förenligt med Århuskonventionen och Sveriges EU-rättsliga åtaganden.

Enligt Högsta förvaltningsdomstolens dom den 18 december 2015 får ett beslut om licensjakt efter varg som fattats av Naturvårdsverket efter överklagande av länsstyrelsens beslut överklagas till domstol trots att det enligt 58 § 1 jaktförordningen inte får överklagas (mål nr 312-15). Domstolen konstaterade att överklagandeförbudet i 58 § jaktförordningen står i strid med unionsrätten när det gäller beslut om jakt efter en art som skyddas av livsmiljödirektivet (92/43/EEG).

Utskottets ställningstagande

Utskottet anser att Århuskonventionen föreskriver viktiga principer för möjligheten att få ett brett samhälleligt deltagande i beslutsprocesser på miljöområdet (bet. 2014/15:MJU12). Enligt Århuskonventionen och direktivet om allmänhetens deltagande (2003/35/EG) ska en berörd allmänhet som har tillräckliga skäl ha rätt att föra talan. Vad som är tillräckliga skäl ska avgöras i enlighet med nationell rätt och konventionens syfte att ge allmänheten en omfattande rätt till överprövning (prop. 2004/05:65). Den svenska lagstiftningen och rätten för miljöorganisationer grundas på den konventionen. Miljöorganisationers talerätt har fastställts av Högsta förvaltningsdomstolen i flera mål, senast i det s.k. vargmålet (312-15) där Sveriges internationella åtaganden har tydliggjorts. Utskottet avstyrker motionerna 2015/16:2350 (SD) och 2015/16:3014 (C).

Buller

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion (FP) om buller.
Jämför reservation 4 (V, L).

Motionen

I fråga om åtgärder mot buller anförs i kommittémotion 2015/16:1504 av Barbro Westerholm m.fl. (FP) yrkande 1 att buller, framför allt trafikbuller, är ett miljöproblem med omfattande hälsoeffekter i form av hjärt-kärlsjukdomar och stroke. I dag ligger ansvaret för buller på ett tiotal myndigheter, länsstyrelserna, Sveriges Kommuner och Landsting och kommunerna. Naturvårdsverket ska samordna myndigheternas insatser men bör enligt motionärerna få kraftfullare instrument för att ta fram och sprida den kunskap som finns om bullers negativa effekter på hälsan och hur man bl.a. genom att planera och utforma bostäder, lokaler och infrastruktur kan begränsa exponeringen.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

I juni 2014 beslutade riksdagen om regler för en samordnad prövning av buller enligt miljöbalken och plan- och bygglagen (prop. 2013/14:128, bet. 2013/14:CU33, rskr. 2013/14:381 och bet. 2014/15:MJU12). Syftet med reglerna var att underlätta planering och byggande av bostäder i bullerutsatta miljöer. Det ställs nya krav i plan- och bygglagen på att bullervärden ska redovisas vid planläggning och bygglovsprövning, och ändringarna innebär bl.a. nya krav på att olägenheter för människors hälsa ska förebyggas i fråga om omgivningsbuller vid lokalisering, utformning och placering av bostadsbyggnader. Vid tillsyn av omgivningsbuller vid en bostadsbyggnad enligt miljöbalken ska tillsynsmyndigheten som huvudregel inte få besluta om förelägganden eller förbud om beräknade bullervärden har angetts i en planbeskrivning till en detaljplan eller i ett bygglov och omgivningsbullret inte överskrider dessa värden. Lagändringarna trädde i kraft den 2 januari 2015.

Regeringen redovisade i budgetpropositionen för 2016 (prop. 2015/16:1 utg.omr. 18, 20 och 22) att lagändringen i plan- och bygglagen innebär nya krav på att olägenhet för människors hälsa förebyggs i fråga om omgivningsbuller och att bullervärden ska anges i planbeskrivningen till detaljplanen eller i bygglovet vid behov. Bullervärdena ska inte alltid anges, utan bara när det är nödvändigt. Regeländringen i miljöbalken innebär att om bullervärden har angetts i en detaljplan eller för ett bygglov ska dessa bullervärden vara utgångspunkt vid en eventuell framtida tillsyn enligt miljöbalken. Boverket och Naturvårdsverket har tagit fram vägledning om industribuller och annat verksamhetsbuller. Regeringen har beslutat om en förordning om trafikbuller vid bostadsbyggande som innehåller riktvärden för buller från väg-, spår- och flygtrafik. Förordningen trädde i kraft den 1 juni 2015.

Boverket har i den årliga uppföljningen av miljökvalitetsmålen bedömt att det behövs ytterligare insatser, såväl nationellt som internationellt, för att begränsa trafikbullret. Särskilt behöver åtgärder inriktas mot att begränsa buller vid källan, samt för att åtgärda de mest utsatta bostäderna.

Regeringen anser att stor vikt ska läggas vid att begränsa negativa miljöeffekter inom och kring infrastrukturen, t.ex. när det gäller landskapspåverkan, biologisk mångfald, buller och barriäreffekter. Regeringen avser att nogsamt följa tillämpningen och resultaten av de genomförda regeländringarna (dvs. ändringar i plan- och bygglagen och miljöbalken samt förordningen avseende buller från väg, spår och flyg) liksom forskning och kunskapsutveckling om hälsokonsekvenser av buller. De nämnda åtgärderna bör bidra till bättre förutsättningar för byggande av bostäder samtidigt som det ökar rättssäkerheten för verksamhetsutövare och andra som berörs av regelverket. Eftersom det nya regelverket för buller nyligen börjat gälla är det för tidigt att dra några slutsatser om vilka resultat som åtgärderna har lett till.

Boverket ska enligt regleringsbrevet för 2016 sammanställa och redovisa de uppgifter som Boverket får från länsstyrelserna i enlighet med länsstyrelsernas regleringsbrev (uppdrag 20 Uppföljning av tillämpningen av

plan- och bygglagstiftningen). När det gäller uppföljningen av bestämmelserna i förordningen (2015:216) om trafikbuller vid bostadsbyggnader ska Boverket även beskriva effekterna av den beslutade förordningen och analysera vilka effekter mer tillåtande riktvärden skulle kunna leda till. Vad gäller uppföljningen av förordningen om trafikbuller vid bostadsbyggnader ska Boverket samråda med Folkhälsomyndigheten, Naturvårdsverket och andra berörda myndigheter.

Boverket har också bl.a. ansvar för frågor om att ta fram och sprida kunskap om hur man planerar och utformar bostäder och lokaler för att begränsa exponeringen för buller. Trafikverket har ansvar för motsvarande frågor vad gäller infrastruktur och Folkhälsomyndigheten för hälsoskydd och inomhusmiljö.

Naturvårdsverket har enligt 3 § förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket i uppdrag att samordna myndigheternas arbete när det gäller omgivningsbuller. Verket har därutöver ansvar för frågor om buller som har koppling till tillämpningen av miljöbalken. Verket samlar inom ramen för samordningsansvaret berörda centrala myndigheter men även regionala och lokala myndigheter och andra aktörer i ett nätverk (naturvardsverket.se/bullersamordning).

Naturvårdsverket arbetar även med att ta fram och sprida kunskap om bullers negativa effekter på hälsan; t.ex. beställde verket en kunskapssammanställning om buller och hälsoeffekter som Institutet för miljömedicin vid Karolinska Institutet gjort och redovisat 2013 (Environmental noise and health – Current knowledge and research needs rapport 6553). Verket har även finansierat ett forskningsprojekt om hälsokonsekvenser av maximala ljudnivåer utomhus från flyg (Slutrapport från forskningsprogrammet Maxflyg).

Naturvårdsverket har också ansvar för vägledning och rapportering med anledning av direktivet om omgivningsbuller (2002/49/EG) och deltar för Sveriges del i genomförandekommittén till direktivet. Direktivets syfte är att fastställa ett gemensamt tillvägagångssätt för att på grundval av prioriteringar förhindra, förebygga eller minska skadliga effekter, inbegripet störningar, på grund av exponering för omgivningsbuller. Det pågår en utvärdering av direktivet som troligen kommer att redovisas under våren 2016. Kommissionen arbetar också med att revidera bilaga III till direktivet (Bedömningsmetoder för hälsoeffekter).

Folkhälsomyndigheten gör återkommande uppföljningar av hälsa och olika bestämningsfaktorer, bl.a. upplevd störning av buller (t.ex. i miljöhälso-rapporten som uppdateras vart fjärde år, nästa gång 2017). Myndigheten tar även fram kunskapsstöd, t.ex. allmänna råd om buller inomhus, och tillsynsvägledning. Buller är ett prioriterat område i myndighetens plan för vägledning om tillsyn enligt miljöbalken 2016–2018.

Utskottets ställningstagande

För närvarande finns inga nya initiativ om buller från regeringens sida, och någon förändring av berörda myndigheters ansvar för frågan är inte aktuell. Däremot följer regeringen och ansvariga myndigheter frågor om forskning och kunskapsutveckling om hälsokonsekvenser av buller både nationellt och internationellt, t.ex. Världshälsoorganisationens (WHO) pågående arbete och EU-kommissionens arbete med utvärdering och revidering av direktivet om omgivningsbuller. Utskottet avstyrker med det anförda kommittémotion 2015/16:1504 (FP).

Vindkraft

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motioner om den sociala hållbarheten vid miljöprövningen av placeringen av vindkraft (M), om att gränsvärdet för buller från vindkraftverk bör ses över (KD), om att möjliga åtgärder mot utbyggnad av vindkraft i fjällmiljöer bör ses över (SD), om att kartering och inventering av djurliv som drabbas av vindkraftverken bör vara gjord vid en ansökan om att uppföra ett vindkraftverk (SD) och om att kommunerna bör komma in tidigare i tillståndsprocessen (KD).

Jämför reservationerna 5 (SD) och 6 (KD).

Motionerna

I motion 2015/16:1540 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Christian Holm Barenfeld (båda M) anförts om den sociala hållbarheten vid miljöprövningen av placeringen av vindkraft att social hållbarhet är ett krav som måste uppfyllas vid prövning av elproduktion. Närboende till vindkraft kan störas av buller, lågfrekventa infraljud och exempelvis sjunkande fastighetsvärden. De sociala aspekterna för individen behöver belysas mer med stöd av forskning på området.

Gränsvärdet för buller från vindkraftverk bör ses över enligt motion 2015/16:2255 av Mikael Oscarsson (KD). För att fortsatt satsa på vindkraft krävs en acceptans för etablering, vilket i sin tur kräver att störningar och miljöpåverkan minskar. Dagens regler anger en maximal ljudbild på 40 dBA mätt från en boningsfastighets väggar. Den som önskar vistas ute på sin gård får därmed acceptera en högre ljudnivå. Forskning vid Karolinska Institutet har visat att bullret från vindkraftverken är underskattat. Var tredje person uppger att han eller hon blir mycket störd även om bullret inte överskrider 40 dBA intill bostaden.

Enligt motion 2015/16:2553 av Cassandra Sundin och Aron Emilsson (båda SD) bör möjliga åtgärder mot utbyggnad av vindkraft i fjällmiljöer ses

över. Att bygga en vindpark mitt i ett storslaget och vidsträckt landskap med orörd vildmark är inte försvarbart eftersom det påverkar många människor under många år.

Enligt kommittémotion 2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 14 bör en inventering och kartering av djurlivet vara gjord redan när exploitören ansöker om att få uppföra nya vindkraftverk. Vindkraftverken är även ett hot mot många djurarter, såsom rovfåglar och fladdermöss, som riskerar att dödas av bladens rotation. Vid ansökningsförfarandet menar ornitologer att de får för lite tid på sig för den kartering som ska göras, vilket leder till ett undermåligt underlag.

Enligt kommittémotion 2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) bör kommunerna komma in tidigare i tillståndsprocessen för uppförande av vindkraftverk. Tillståndsprocessen för vindkraftsbolagen måste kortas för att bolagen ska ha en chans till lönsamhet. Om kommunerna hade möjlighet att lämna in sitt veto tidigare i processen skulle det finnas större möjligheter för vindkraftsbolagen att tillgodose de önskemål som inkommer eller spara resurser som kan läggas på andra projekt.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Tillstånd

Riksdagen fastställde 2009 en planeringsram för vindkraft som innebär att det 2020 ska finnas planmässiga förutsättningar att bygga vindkraft för en årlig elproduktion på 30 TWh/år, varav 20 TWh/år på land och 10 TWh/år till havs (prop. 2008/09:163, bet. 2008/09:NU25, rskr. 2008/09:301). Utbyggnaden av vindkraft ska öka andelen förnybar energi (bet. 2013/14: MJU27 och bet. 2013/14: NU10). Riksdagen har också beslutat att andelen förnybar el i det svenska energisystemet ska öka (bet. 2015/16: NU6) och att ambitionsnivån i det svensk-norska elcertifikatssystemet ska öka. Det införs ett nytt nationellt finansieringsmål som innebär att produktionen av ny förnybar el ska öka med 30 TWh mellan åren 2002 och 2020. Det nu gällande målet för motsvarande period är på 25 TWh. Elcertifikatssystemet är ett marknadsbaserat system för att öka produktionen av förnybar el. Bolag som producerar förnybar el kan få elcertifikat av staten. Dessa kan de sedan sälja till de elleverantörer och elanvändare som varje år genom kvotplikt måste redovisa certifikat som motsvarar en viss andel av elförsäljningen eller elanvändningen.

Klimat- och miljöministern anförde den 21 april 2015 i svaret på interpellation 2014/15:431 att regeringen i regeringsförklaringen anført att Sverige på sikt ska ha 100 procent förnybar energi och att stödet till bl.a. havsbaserad vindkraft ska stärkas. Energiministern redovisade den 6 maj 2015 i svaret på fråga 2014/15:459 att det inte finns något produktionsmål för vindkraft 2020. Elcertifikatssystemet är ett teknikneutralt system, och alla förnybara kraftslag kan bidra till att det uppsatta målet för elcertifikatssystemet uppnås.

Enligt miljöbalkens mål ska balken bl.a. tillämpas så att värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas (1 kap. 1 §). Vidare följer av 3 kap. 6 § att mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt till följd av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet så långt möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada natur- eller kulturmiljön.

Uppförande av ett vindkraftverk som är högre än 50 meter eller uppförande av flera vindkraftverk ska prövas enligt 9 kap. miljöbalken antingen genom en anmälan eller genom en ansökan om tillstånd (bet. 2014/15:MJU13). Vidare kan tillsynsmyndigheten förelägga en verksamhetsutövare att ansöka om tillstånd enligt 9 kap. 6 a § miljöbalken om verksamheten medför risk för betydande olägenheter för miljön. En tillståndsansökan ska föregås av ett samrådsskede. En miljökonsekvensbeskrivning ska bifogas ansökan för tillståndspliktiga verksamheter enligt reglerna i 6 kap. miljöbalken. I miljökonsekvensbeskrivningen ska de direkta och indirekta effekter som verksamheten kan medföra på t.ex. människor, djur och landskap identifieras och beskrivas. Miljökonsekvensbeskrivningen ska också möjliggöra en samlad bedömning av verksamhetens effekter på människors hälsa och miljön.

Av 25 § förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd framgår att en anmälan bl.a. ska innehålla de uppgifter som behövs för att tillsynsmyndigheten ska kunna bedöma den miljöfarliga verksamheten eller åtgärdens art, omfattning och miljöeffekter. I den utsträckning som behövs i det enskilda fallet ska en anmälan också innehålla en miljökonsekvensbeskrivning enligt 6 kap. miljöbalken. Av 25 a § samma förordning framgår att en anmälan som avser en verksamhet med vindkraft bl.a. ska innehålla en beskrivning av hur verksamheten påverkar natur- och kulturmiljöer.

Ljud från vindkraft

Enligt Naturvårdsverkets riktvärden för ljud från vindkraft bör ljudnivån från vindkraft vid bostäder inte vara högre än 40 dBA. I områden där ljudmiljön är särskilt viktig, där bakgrundsljudet är lågt och där låga ljudnivåer eftersträvas, bör ljud från vindkraftverk enligt Naturvårdsverket inte överskrida 35 dBA. Det gäller exempelvis områden i fjäll och skärgårdar. Om ljudet innehåller tydligt hörbara toner bör värdet vara 5 dBA lägre. Värdet 35 dBA bör då inte överskridas vid bostäder, och värdet 30 dBA bör inte överskridas i områden med lågt bakgrundsljud där ljudnivån är särskilt viktig och låga ljudnivåer eftersträvas. Enligt Naturvårdsverket påverkar lågfrekvent ljud människor mer än ljud som inte domineras av låga frekvenser. Exempel på symtom vid exponering av lågfrekvent ljud är trötthet, huvudvärk och störd sömn. Symtomen och besvären kan komma redan vid låga ljudnivåer, strax över den normala hörröskeln. Lågfrekvent ljud har en längre våglängd och är därför svårare att dämpa och kan också breda ut sig över längre sträckor än annat

ljud. Naturvårdsverket anser därför att man vid de större verken bör beakta och följa upp lågfrekventa ljud.

Utskottet har tidigare utförligt behandlat vindkraftens effekter, bl.a. i betänkande 2014/15:MJU13. Vad gäller frågan om riktvärden för buller från vindkraftverk anförde utskottet då att miljöbalken är en ramlagstiftning, vilket bl.a. innebär att riksdagen har delegerat rätten att utfärda mer detaljerade föreskrifter till regeringen och dess myndigheter. När det gäller tillståndsvillkor, t.ex. om bullernivå, bestäms dessa av den behöriga tillståndsmyndigheten genom en prövning i det enskilda fallet mot bakgrund av miljöbalkens bestämmelser. Enligt Boverkets handbok om vindkraft (Vindkraftshandboken – Planering och prövning av vindkraftverk på land och i kustnära vattenområden, januari 2009) är det riktvärde för buller utomhus från vindkraftverk som tillämpas vid tillståndsmyndigheternas bedömning i de flesta fall 40 dBA vid bostäder. Flera mindre studier av störningar från vindkraftverk har gjorts (se vidare bet. 2013/14:MJU20).

Utskottet hänvisade i betänkandet till rapporten från forskningsprojektet inom Vindval (Rapport 6497) där det anförts att vindkraftens utbyggnad påverkar människors intressen olika beroende på om personen är markägare, fastighetsägare, permanentboende, sommarboende eller turist. Dessa intressegrupper upplever och använder landskapet på helt olika sätt. Den som söker lugn och ro kan känna sig störd av vindkraftverk medan den som äger mark kan se verken som en inkomstkälla. Enligt rapporten kan människor ha både positiva och negativa attityder till vindkraft. Om en vindkraftsetablering planeras i ett landskap som människor har särskilda relationer till kan attityden till vindkraft bli negativ eller avvaktande hos någon som generellt har en positiv attityd till vindkraft. Den visuella upplevelsen kan vara en viktig bidragande faktor till en negativ attityd för etablering i närområdet. I rapporten framhålls att enskilda personers möjligheter att påverka vindkraftsprocessen också påverkar attityden. I de fall där markägande och företagande går hand i hand är acceptansen för en utbyggnad stark, liksom uppfattningen att vindkraftsparken kan tjäna som turistiska mervärden och förstärka områdets attraktionskraft. Enligt rapporten har vindkraftsetableringars påverkan på fastighetsvärden analyserats i flera olika forskningsprojekt. Forskarna kunde inte se några signifikanta skillnader i fastighetspriser mellan fastigheter som låg långt ifrån respektive nära vindkraftsparker. I rapporten framhålls emellertid att det finns behov av större undersökningar som kan särskilja eventuella statistiska förändringar i fastighetsvärden på grund av vindkraft från andra orsaker till ändringar i fastighetspriser.

När det gäller buller är forskningen enligt rapporten enig om att vindkraftverk genererar infraljudsnivåer som vid bostäder har nivåer långt under vad som är hörbart. Det finns för närvarande inga belägg för att infraljud vid dessa nivåer bidrar till bullerstörning eller har andra hälsoeffekter. I lågfrekvensområdet (20–200 Hz) genererar vindkraftverken ljud som i många fall är hörbart. I rapporten konstateras att detta inte är unikt för vindkraft utan gäller för de flesta bullerkällor i samhället, t.ex. vägtrafikbuller.

Inventering av djurliv

När det gäller en kartering och inventering av djurliv i samband med uppförande av vindkraftverk har utskottet tidigare anfört (bet. 2013/14:MJU20) att forskningen hittills tyder på att djurlivet påverkas i begränsad omfattning av vindkraftverk. Avgörande för att undvika påverkan är en bra planering och lokalisering av vindkraftverken. Ute till havs tyder mycket på att fiskar inte påverkas av vindkraftens ljud och vibrationer. De havsbaserade verkens fundament kan fungera som konstgjorda rev. En vindkraftspark till havs kan också bidra till att skapa en skyddszon för fisk och annat djurliv.

Energimyndigheten och Naturvårdsverket har genom kunskapsprogrammet Vindval tillsammans tagit fram en rapport om vindkraftens effekter på fåglar och fladdermöss (Rapport 6467). I rapporten presenteras en modell för att bedöma lokaliseringens risk samt förslag på vad som bör ingå i en miljökonsekvensbeskrivning när det gäller fåglar och fladdermöss. Enligt rapporten har vindkraftverkens placering i relation till topografi och omgivande miljö i övrigt en avgörande betydelse för hur många fåglar och fladdermöss som riskerar att dödas. Den viktigaste åtgärden för att undvika kollisioner är därför att identifiera riskabla lägen och att undvika att placera vindkraftverk där. När det gäller fladdermöss är olyckorna förutsebara när det gäller tidpunkt och väderförhållanden, och tillfällig avstängning av verken kan därför enligt rapporten reducera antalet olyckor betydligt.

Utskottet konstaterade avslutningsvis att det av domar från Mark- och miljööverdomstolen framgår att kunskapsunderlaget vad gäller förekomsten av fåglar och fladdermöss och deras rörelsemönster bedöms som viktigt. Exempelvis ansåg Mark- och miljööverdomstolen i en dom av den 15 april 2014 (mål nr M 7168-13) att den utredning som låg till grund för anmälan om vindkraftsetableringen inte var tillräcklig för den prövning som skulle göras när det gäller kravet på en lämplig lokalisering (2 kap. 6 § miljöbalken) på grund av att kunskapsunderlaget om förekomsten av fåglar och fladdermöss och deras rörelsemönster inom området var bristfälligt.

Kommunernas roll

När det gäller kommunernas roll vid etablering av vindkraft kan det nämnas att i augusti 2009 infördes en bestämmelse i 16 kap. 4 § miljöbalken om att prövningsmyndigheten får ge tillstånd till en vindkraftsanläggning endast om kommunen har tillstyrkt det, s.k. kommunalt veto (bet. 2014/15:MJU13). Regeringen kan dock fortfarande tillåta en anläggning för vindkraft om det från nationell synpunkt är synnerligen angeläget att verksamheten kommer till stånd. Detta gäller vindkraftverk som kan bli föremål för regeringens tillåtlighetsprövning enligt 17 kap. miljöbalken.

Vägledning (ER 2015:05) om kommunal tillstyrkan vid tillståndsprövning av vindkraftverk enligt miljöbalken 16 kap 4 § har arbetats fram av Energiverket i samarbete med Naturvårdsverket. Syftet är att ge

rekommendationer för tillämpningen av bestämmelsen om kommunal tillstyrkan i 16 kap. 4 § miljöbalken vid tillståndsprövning av vindkraftverk. Bakgrunden till vägledningen är att det finns en rad oklarheter om bestämmelsen om kommunal tillstyrkan enligt 16 kap. 4 § miljöbalken, dvs. det kommunala vetot. Det gäller bl.a. vad kommunens beslut omfattar och vilka skäl som kan åberopas som stöd för beslutet. Ett annat problem är att beslut om tillstyrkan många gånger tar lång tid och förlänger beslutsprocessen. För vindkraftsföretagen kan den kommunala tillstyrkan dessutom bli en ekonomisk risk på grund av att kommuner i vissa fall meddelar sin inställning i ett sent skede av processen och/eller ändrar sin uppfattning om kommunal tillstyrkan under projektiden. Vägledningen ska vara ett stöd för kommuner, prövningsmyndigheter och projektörer. Syftet är också att åstadkomma en mer enhetlig och förutsebar tillämpning av bestämmelsen.

Det är prövningsmyndigheten som utreder om vindkraftsetablering ska tillåtas enligt miljöbalkens regler. För att kunna ge tillstånd krävs att den berörda kommunen tillstyrker etableringen enligt 16 kap. 4 § miljöbalken. Kommunen fattar beslut om huruvida vindkraftsetableringen är lämplig mark- och vattenanvändning. Beslutet grundas företrädesvis på de riktlinjer som anges i översiktsplanen. Kommunens beslut ska vara tydligt och bör motiveras för att öka förståelsen av ställningstagandet. Enligt vägledningen bör beslut från kommunen om kommunal tillstyrkan normalt ges inom två till tre månader från det att begäran skickats från prövningsmyndigheten. Det är viktigt att en kommun som är negativ till en etablering av vindkraft tydligt redogör för sin uppfattning i ett tidigt skede.

Naturvårdsverket ska enligt regleringsbrevet för 2016 tillsammans med Statens energimyndighet följa upp och analysera hur planerings- och tillståndsprocessen vid etablering av vindkraft utvecklats efter att vägledningen om kommunal tillstyrkan tagits fram. Om myndigheterna mot bakgrund av analysen bedömer att det finns behov av ytterligare åtgärder för att underlätta tillståndsprocessen bör de föreslå sådana, inklusive författningsförslag. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet (Miljö- och energidepartementet) senast den 30 juni 2017.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har fått information om att frågor om tillstånd att uppföra vindkraftverk för närvarande inte är föremål för övervägande av regeringen. Som framgår ovan har utskottet tidigare utförligt behandlat vindkraftens olika miljöaspekter och redogjort för den forskning som finns inom området. Utskottet har även redogjort för de regler i bl.a. miljöbalken som finns för att minimera skador och olägenheter från vindkraftsverksamhet. Mot bakgrund av den redogörelsen avstyrker utskottet motionerna 2015/16:1540 (M), 2015/16:2255 (KD) och 2015/16:2553 (SD) och kommittémotion 2015/16:2854 (SD).

Naturvårdsverket har i uppgift att följa upp och analysera hur planerings- och tillståndsprocessen vid etablering av vindkraft utvecklas. Utskottet föreslår att kommittémotion 2015/16:3149 (KD) lämnas utan åtgärd i avvaktan på resultatet av det pågående arbetet.

Terrängkörning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion (MP) om att terrängkörningslagen bör ses över.

Jämför reservation 7 (V).

Motionen

I motion 2015/16:2175 av Stina Bergström (MP) anförts att terrängkörningslagen bör ses över för att miljöanpassa skoteråkningen. Den nuvarande terrängkörningslagen är från 1975. Lagen förbjuder i princip all terrängkörning på barmark men är otydlig när det gäller körning på snötäckt mark. Naturvårdsverket har föreslagit att en statlig utredning tillsätts för att se över behovet av förändringar i terrängkörningslagstiftningen. Vi bör hitta en balans mellan de som tycker det är roligt att köra snöskoter och de som vill uppleva tystnaden i skidspåret.

Tidigare behandling och kompletterande uppgifter

Miljöministern redovisade den 11 november 2015 i svaret på fråga 2015/16:206 om att underlätta för personer med funktionsnedsättning att få dispens för motorfordon i terräng att utgångspunkten för frågeställningen rör förutsättningarna för personer med funktionsnedsättningar att delta i jakt och viltvård. Miljöministern konstaterade att det enligt 20 § fjärde punkten jaktförordningen (1987:905) i vissa fall är tillåtet för rörelsehindrade personer att bedriva jakt från eller med användning av motordrivna fordon. Med det sagt konstaterade miljöministern att förutsättningarna vad gäller t.ex. antalet terrängfordon i bruk och fordonens prestanda var helt annorlunda i mitten av 70-talet när terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen togs fram än vad de är i dag. Det kan därför finnas anledning att göra en generell översyn av den terrängkörningsrelaterade lagstiftningen och dess tillämpning i sin helhet för att skapa förutsättningar för en hållbar terrängkörning.

Naturvårdsverket redovisade i juni 2014 ett regeringsuppdrag om att ta fram ett förslag till en strategi med etappmål, styrmedel och åtgärder som ska bidra till att miljö kvalitetsmålet Storslagen fjällmiljö nås (NV-04173-13). I redovisningen föreslår Naturvårdsverket bl.a. att regeringen ska besluta om ett etappmål om hållbar terrängkörning. Etappmålet ska innebära att terrängkörningen på barmark och snö till 2020 har anpassats så att bullerstörning samt

mark- och vegetationsskador har förebyggts genom tystare fordon och kanalisering. I redovisningen föreslår verket även att en statlig utredning tillsätts för att se över behovet av förändringar i terrängkörningslagstiftningen. Redovisningen bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet föreslår att motion 2015/16:2175 lämnas utan åtgärd i avvaktan på resultatet av det arbete som pågår.

Reservationer

1. Miljörättvisa m.m., punkt 3 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2183 av Annika Lillemets och Valter Mutt (båda MP) yrkandena 1 och 2 samt

2015/16:2214 av Annika Lillemets och Valter Mutt (båda MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Miljörättvisa är angeläget för att få ett aktivt och systematiskt arbete för att säkerställa att vissa grupper, som människor med låga inkomster och etniska minoriteter, inte ska drabbas oproportionerligt hårt av miljöskadliga aktiviteter. Ett aktuellt exempel är hur Förbifart Stockholm kan komma att påverka olika bostads- och naturområden om den blir verklighet. Denna motorväg planeras att till stor del byggas i tunnel men inte i miljonbygget Hjulsta. Mineralbrytning är ännu ett exempel på en verksamhet som liksom trafik kan orsaka luftföroreningar, buller m.m. Vissa av dessa miljöproblem påverkar inte bara de närboende utan även befolkningen i stort, liksom kommande generationer. Ett aktuellt fall är den gruva som planeras i Gällök (Kallak), som om den blir verklighet får förödande konsekvenser för de samebyar som får sina renbetesmarker ödelagda. En utredning behöver göras för att kartlägga hur olika grupper i samhället exponeras för miljö- och hälsorisker.

Naturvårdsverket bör få i uppdrag att inrätta en särskild enhet för miljörättvisa, utifrån samma grundprinciper som i USA, och med liknande uppdrag.

Det är också angeläget att se över vilka allmänningar i Sverige, utöver atmosfären, som skulle behöva förvaltas långsiktigt och hållbart utifrån principer om allmänintresse. Mineraler och hav är exempel på viktiga gemensamma naturresurser. Det behövs en kartläggning av dessa tillgångar, hur var och en av dem bäst förvaltas på ett långsiktigt hållbart sätt, vilka uttag och vilken användning som kan tillåtas inom ramen för bevarande, och hur eventuell avkastning fördelas på ett rättvist sätt. Elinor Ostrom, den hittills enda kvinnliga ekonomipristagaren till Nobels minne, dokumenterade hur

lokalbefolkningar över hela världen genom sinnrika sociala innovationer uthålligt lyckas förvalta skogar, fiskrika vattendrag och andra allmänningar. Den som lever i och av naturen har ett egenintresse av att motverka miljöförstöring. Det är nödvändigt och fullt möjligt att även i Sverige ställa om till förvaltning i stället för förbrukning av våra gemensamma tillgångar.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

2. Tillståndsprocesser, punkt 4 (C)

av Kristina Yngwe (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C) yrkande 14 och
avslår motion
2015/16:1553 av Lars Hjälmered (M).

Ställningstagande

Verksamheter som påverkar miljön negativt ska prövas noga, och hårda krav bör ställas för att skydda miljön. Samtidigt måste tillståndsprocesserna utformas så att de inte i onödan hindrar eller försenar investeringar som moderniserar verksamheter, skapar jobb och tillväxt och i slutändan ofta minskar den samlade miljöpåverkan.

Centerpartiet anser att fokus måste ligga på att den omfattande processen kring miljökonsekvensbeskrivningar i första hand ska gälla där dessa krav verkligen behövs för att säkerställa miljöskyddsintresset. Myndigheternas prövningar och krav på underlag ska vara enkla, förutsebara och effektiva. Krav ska ställas på att myndigheter deltar tidigt i samrådsprocesser. Mål för hur lång tid handläggning och olika typer av prövning får ta bör sättas. Inom ramen för en rättssäker process där alla berörda kan komma till tals bör möjligheterna för återkommande överklaganden och sena krav på kompletteringar ses över.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

3. Miljöorganisationernas talerätt m.m., punkt 5 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Anders Forsberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2530 av Anders Forsberg m.fl. (SD) yrkande 2 och avslår motion

2015/16:3014 av Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C).

Ställningstagande

Genom miljöbalken infördes en rätt för miljöorganisationer att överklaga vissa typer av domar och beslut. I förarbetena uttalade regeringen att skälet för att ge miljöorganisationerna talerätt är att det fanns ett starkt intresse och djupt engagemang för miljöfrågor hos organisationerna och att detta kan tas till vara genom att ge organisationerna talerätt.

Sverigedemokraterna anser att det är orimligt att i en rättsstat tillåta att enskilda miljöorganisationer tillförs en sådan makt. Vi anser därför att regeringen bör utreda konsekvenserna av lagstiftningen och återkomma med förslag om hur lagstiftningen och tillämpningen kan förbättras utifrån den enskilda markägarens situation.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

4. Buller, punkt 6 (V, L)

av Lars Tysklind (L) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:1504 av Barbro Westerholm m.fl. (FP) yrkande 1.

Ställningstagande

Buller, framför allt trafikbuller, är ett miljöproblem med omfattande hälsoeffekter i form av hjärt-kärlsjukdom och stroke. Världshälsoorganisationen (WHO) anger omgivningsbullret som det allvarligaste miljöproblemet efter luftföroreningar. Hur befolkningen exponeras för trafikbuller beror på den byggda miljöns utformning och transportsystemen. Utformningen av stadsplaner med byggnadernas läge och utformning, trafikplanering, vägbeläggningar m.m. är viktiga faktorer.

I dag ligger ansvaret för buller på ett tiotal myndigheter, länsstyrelserna, Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) och kommunerna. Naturvårdsverket ska samordna myndigheternas insatser men måste få kraftfullare instrument för att ta fram och sprida den kunskap som finns om bullers negativa effekter på hälsan och hur man bl.a. genom att planera och utforma bostäder, lokaler och infrastruktur kan begränsa exponeringen.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

5. Vindkraft, punkt 7 (SD)

av Martin Kinnunen (SD) och Anders Forsberg (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2015/16:2553 av Cassandra Sundin och Aron Emilsson (båda SD) och

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 14 och avslår motionerna

2015/16:1540 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Christian Holm Barenfeld (båda M),

2015/16:2255 av Mikael Oscarsson (KD) och

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 7.

Ställningstagande

Att bygga en vindpark mitt i ett storslaget och vidsträckt landskap med orörd vildmark är inte på något sätt försvarbart eftersom det påverkar många människor under många år. Landskapsbilden går från orörd och storslagen fjällmiljö till industripark. I fjällområdena finns ytterligare aspekter att ta hänsyn till. Samernas renbetesmarker störs, turismen riskerar att minska, den regionala utvecklingen stannar av och det enorma värdet av vårt natur- och kulturarv förstörs.

Vindkraftens produktion beror helt på en så osäker och instabil företeelse som vindens styrka, vilket kräver ytterligare en elkraftkälla när det inte blåser tillräckligt. Vindkraften som elkraftkälla är opålitlig, och de störningar den medför gör den inte motiverad på något plan. Därför bör man se över hur utbyggnaden av vindkraft i miljöer med högt natur- och kulturvärde kan motverkas med hänsyn till vår natur och miljö.

Vindkraftverken är även ett hot mot många djurarter, såsom rovfåglar och fladdermöss, som riskerar att dödas av bladens rotation. Vid ansökningsförfarandet för uppförande av nya vindkraftverk menar ornitologer att de får för lite tid på sig för den kartering som ska göras, vilket leder till ett undermåligt underlag. En inventering och kartering av djurlivet ska därför vara gjord redan när exploatören ansöker om att få uppföra nya vindkraftverk.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

6. Vindkraft, punkt 7 (KD)

av Lars-Axel Nordell (KD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2015/16:2255 av Mikael Oscarsson (KD) och

avslår motionerna

2015/16:1540 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Christian Holm Barenfeld (båda M),

2015/16:2553 av Cassandra Sundin och Aron Emilsson (båda SD),

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD) yrkande 14 och

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD) yrkande 7.

Ställningstagande

Tillståndsprocessen för vindkraftsbolagen måste kortas för att bolagen ska ha en chans till lönsamhet. I dag är genomsnittstiden för tillståndsprövning cirka fem år och eventuella överklaganden kan göra att processen blir ännu längre. Ofta handlar det om perioden när kommunerna ska yttra sig om tillståndet, vilket oftast är i slutfasen av processen. Om kommunerna har möjlighet att lämna in sitt veto tidigare i processen skulle det finnas större möjligheter för vindkraftsbolagen att tillgodose de önskemål som inkommer eller spara resurser som kan läggas på andra projekt.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkänna för regeringen.

7. Terrängkörning, punkt 8 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2015/16:2175 av Stina Bergström (MP).

Ställningstagande

Den nuvarande terrängkörningslagen är från 1975. Lagen förbjuder i princip all terrängkörning på barmark, men är otydlig när det gäller körning på snötäckt mark. Naturvårdsverket har föreslagit att en statlig utredning ska tillsättas för att se över behovet av ändringar i terrängkörningslagstiftningen. Mycket har hänt på 40 år. Lagen skrevs under en tid då terrängfordon var arbetsfordon. Vi har i dag tio gånger så många snöskotrar och många används bara för nöjesåkning.

Enligt gällande praxis är de svenska reglerna för skoterkörning de mest tillåtande i världen. Är det bara tillräckligt med snötäcke, och inte ungskog, är det lagligt att köra snöskoter var som helst utom där det är förbjudet, dvs. på de vägar och i de områden för vilka kommuner och länsstyrelser har utfärdat förbud.

I Norge har man en omvänd lagstiftning. Nöjesåkning med snöskoter är i princip förbjudet utom på utpekade leder och områden.

Även i Sverige måste vi hitta en balans mellan de som tycker att det är roligt att köra snöskoter och de som vill uppleva tystnaden i skidspåret. Detta är även en viktig fråga för markägarna och för de företag som arbetar med naturturism. Vi bör följa Norges exempel och bara tillåta nöjesåkning på skoterleder och i speciellt utpekade friåkningsområden.

Det som anförts ovan bör riksdagen ställa sig bakom och tillkännage för regeringen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2015/16:35 Utvidgad miljöbrottsbestämmelse:

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i miljöbalken.

Motioner från allmänna motionstiden 2015/16

2015/16:1323 av Sofia Arkelsten och Cecilie Tenfjord-Toftby (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om en reviderad och moderniserad miljöbalk och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1504 av Barbro Westerholm m.fl. (FP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om åtgärder mot buller och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1540 av Cecilie Tenfjord-Toftby och Christian Holm Barenfeld (båda M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om betydelsen av att se över den sociala hållbarheten vid miljöprovningen när placeringen av vindkraft avgörs och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:1553 av Lars Hjalmered (M):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om införandet av en grön gräddfil för näringslivet och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2175 av Stina Bergström (MP):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om vikten av en översyn av terrängkörningslagen för att miljöanpassa skoteråkningen och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2183 av Annika Lillemets och Valter Mutz (båda MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartlägga hur olika grupper i samhället exponeras för miljörisker och om vissa grupper drabbas oproportionerligt hårt, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Naturvårdsverket bör få i uppdrag att inrätta en särskild enhet för miljörättvisa, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2214 av Annika Lillemets och Valter Mutz (båda MP):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att låta inventera och se över hur gemensamma resurser (allmänningar) i Sverige skulle kunna förvaltas på ett långsiktigt hållbart och rättvist sätt och hur eventuell avkastning av dessa bör fördelas på ett rättvist sätt och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2255 av Mikael Oscarsson (KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över gränsvärdet för buller från vindkraftverk och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2370 av Anders W Jonsson m.fl. (C):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hårda krav bör ställas på verksamheter som kan påverka miljön negativt, att tillståndprocesserna utformas så att de inte i onödan hindrar eller försenar investeringar som moderniserar verksamheter, skapar jobb och tillväxt och kan minska den samlade miljöpåverkan, och riksdagen tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2530 av Anders Forsberg m.fl. (SD):

2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda konsekvenserna av miljöorganisationers talerätt och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2553 av Cassandra Sundin och Aron Emilsson (båda SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjliga åtgärder mot utbyggnad av vindkraft i fjällmiljöer och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:2854 av Mattias Bäckström Johansson m.fl. (SD):

14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kartering och inventering av djurliv som kan drabbas av vindkraftverken ska vara på plats vid den initiala ansökan om uppförande av vindkraftverk och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3014 av Staffan Danielsson och Daniel Bäckström (båda C):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över rätten att överklaga miljörelaterade myndighetsbeslut och tillkännager detta för regeringen.

2015/16:3149 av Penilla Gunther m.fl. (KD):

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kommunerna bör komma in tidigare i tillståndsprocessen för uppförande av vindkraftverk och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

Förslag till lag om ändring i miljöbalken

Härigenom föreskrivs¹ att 6 kap. 4 §, 16 kap. 8 §, 24 kap. 5 § och 29 kap. 1 § miljöbalken ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 kap.

4 §²

Den som avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska samråda

1. med länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda, om verksamheten eller åtgärden kräver tillstånd eller beslut om tillåtlighet enligt denna balk eller enligt föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, eller

2. med dem som anges i 1 och med de övriga statliga myndigheter, de kommuner, den allmänhet och de organisationer som kan antas bli berörda, om

a) verksamheten eller åtgärden till följd av föreskrifter som har meddelats med stöd av 4 a § ska antas medföra en betydande miljöpåverkan,

b) tillsynsmyndigheten har förelagt den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden att ansöka om ett tillstånd som avses i 9 kap. 6 a §, eller

c) verksamheten eller åtgärden till följd av länsstyrelsens beslut enligt 5 § andra stycket ska antas medföra en betydande miljöpåverkan.

Samrådet ska genomföras i god tid och i behövlig omfattning innan en ansökan om tillstånd görs och den miljökonsekvensbeskrivning som krävs enligt 1 § upprättas. Samrådet ska avse verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning, utformning och miljöpåverkan samt miljökonsekvensbeskrivningens innehåll och utformning.

Före samrådet ska den som avser att bedriva verksamheten eller vidta åtgärden lämna uppgifter om den planerade verksamhetens eller åtgärdens lokalisering, omfattning och utformning samt dess förutsedda miljöpåverkan. Uppgifterna ska lämnas till länsstyrelsen, tillsynsmyndigheten och de enskilda som särskilt berörs.

Det som sägs i första–tredje styckena gäller också ärenden för vilka en miljökonsekvensbeskrivning krävs enligt 1 § andra stycket.

¹ Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv 2008/99/EG av den 19 november 2008 om skydd för miljön genom straffrättsliga bestämmelser, i den ursprungliga lydelsen.

² Senaste lydelse 2013:758.

16 kap.**8 §³**

Om två eller flera som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet kommer överens om att vidta åtgärder för att förebygga eller motverka olägenheter för människors hälsa och miljön, får villkor som avses i 2 § *andra* stycket omfattas två eller flera verksamheter. Som förutsättning för detta gäller att möjligheterna att följa miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. ökar eller att fördelar från hälso- och miljösynpunkt uppnås på något annat sätt.

Om två eller flera som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet kommer överens om att vidta åtgärder för att förebygga eller motverka olägenheter för människors hälsa och miljön, får villkor som avses i 2 § *första* stycket omfattas två eller flera verksamheter. Som förutsättning för detta gäller att möjligheterna att följa miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap. ökar eller att fördelar från hälso- och miljösynpunkt uppnås på något annat sätt.

Frågor enligt första stycket får avgöras genom gemensamt beslut om tillstånd som innehåller villkor för verksamheterna eller genom skilda beslut med gemensamma villkor.

24 kap.**5 §⁴**

I fråga om miljöfarlig verksamhet eller vattenverksamhet får tillståndsmyndigheten ompröva tillstånd när det gäller en bestämmelse om tillåten produktionsmängd eller annan liknande bestämmelse om verksamhetens omfattning, samt ändra eller upphäva villkor eller andra bestämmelser eller meddela nya sådana

1. när, från det tillståndsbeslutet vann laga kraft, det förflutit tio år eller den kortare tid som, på grund av vad som följer av Sveriges medlemskap i Europeiska unionen, föreskrivs av regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer,

2. om verksamheten med någon betydelse medverkar till att en miljö kvalitetsnorm inte följs,

3. om den som har sökt tillståndet har vilselett tillståndsmyndigheten genom att lämna oriktiga uppgifter eller låta bli att lämna uppgifter av betydelse för tillståndet eller villkoren,

4. när tillståndet eller villkor som gäller för verksamheten inte har följts,

5. om det genom verksamheten uppkommit en olägenhet av någon betydelse som inte förutsågs när verksamheten tilläts,

6. om förhållandena i omgivningen har ändrats väsentligt,

7. om en från hälso- eller miljösynpunkt väsentlig förbättring kan uppnås med användning av någon ny process- eller reningsteknik,

³ Senaste lydelse 2010:882.

⁴ Senaste lydelse 2010:882.

8. om användandet av någon ny teknik för mätning eller uppskattning av förorening eller annan störning skulle medföra väsentligt bättre förutsättningar för att kontrollera verksamheten,

9. om verksamheten helt eller till väsentlig del är förlagd inom ett område där förbud råder enligt föreskrift eller beslut med stöd av 9 kap. 4 §,

10. för att förbättra en anläggnings säkerhet,

11. om det visar sig att anordningar som har vidtagits eller villkor som har meddelats till skydd för fisket med stöd av 11 kap. 8 § eller enligt 6 kap. 5 § lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet är mindre ändamålsenliga, eller

12. om det kan antas att en säkerhet som ställts enligt 9 kap. 6 a §, 15 kap. 34 § eller 16 kap. 3 § inte längre är tillräcklig eller är större än vad som behövs.

Ändringstillstånd som avses i 16 kap. 2 § får förenas med bestämmelser om ändringar i villkor som tidigare har meddelats för de delar av verksamheten som inte omfattas av ändringen, om de tidigare villkoren har ett samband med ändringen.

Ändringstillstånd som avses i 16 kap. 2 § får trots bestämmelserna i första stycket omprövas i samband med att ett tillstånd som omfattar hela verksamheten omprövas.

I fall som avses i första stycket 5 får tillståndsmyndigheten också besluta om andra åtgärder som behövs för att förebygga eller minska olägenheter för framtiden.

Tillståndsmyndigheten får inte med stöd av denna paragraf meddela så ingripande villkor eller andra bestämmelser att verksamheten inte längre kan bedrivas eller att den avsevärt försvåras.

29 kap.

1 §⁵

För *miljöbrott* döms till böter eller fängelse i högst två år den som med uppsåt eller av oaktsamhet

1. orsakar att det i mark, vatten eller luft släpps ut ett ämne som typiskt sett eller i det enskilda fallet medför eller kan medföra

a) en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse, eller

b) någon annan betydande olägenhet i miljön,

2. förvarar eller bortskaffar avfall eller annat ämne på ett sätt som kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse eller som kan medföra någon annan betydande olägenhet i miljön,

2. förvarar ett ämne eller hantlar avfall på ett sätt som kan medföra en förorening som är skadlig för människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse eller som kan medföra någon annan betydande olägenhet i miljön,

⁵ Senaste lydelse 2011:512.

3. orsakar en betydande olägenhet i miljön genom buller, skakning eller strålning, eller

4. bedriver verksamhet eller vidtar en åtgärd som ändrar yt- eller grundvattennivån på ett sätt som skadar eller kan skada människors hälsa, djur eller växter i en omfattning som inte har ringa betydelse eller som medför eller kan medföra någon annan betydande olägenhet i miljön.

Är brottet grovt, döms för grovt miljöbrott till fängelse i lägst sex månader och högst sex år. Vid bedömningen av om brottet är grovt ska särskilt beaktas om det har medfört eller kunnat medföra varaktiga skador av stor omfattning, om gärningen annars varit av särskilt farlig art eller innefattat ett medvetet risktagande av allvarligt slag eller om gärningsmannen, när det krävts särskild uppmärksamhet eller skicklighet, har gjort sig skyldig till en försummelse av allvarligt slag.

För försök eller förberedelse till grovt miljöbrott döms till ansvar enligt 23 kap. brottsbalken.

Om en behörig myndighet har tillåtit förfarandet, eller om förfarandet är allmänt vedertaget eller med hänsyn till omständigheterna kan anses försvarligt, döms inte till ansvar enligt denna paragraf.

Denna lag träder i kraft den 1 maj 2016.